

Поспех у справе

СЛЕДЧЫ — УНІКАЛЬНЫ СПЕЦЫЯЛІСТ

Што падштурхоўвае людзей на парушэнне закона і як заканадаўству «паспец» за злачынцамі?

Следчыя Шчучынскага раёна — на Гродзеншчыне людзі вядомыя. Найперш, сваёй рэпутацыяй. Яны з лёгкасцю выходзяць на след злачынцаў, разблытваюць складаныя шматэпізодныя крымінальныя справы, даюць справядлівую ацэнку кожнай падзеі, калі яна патрабуе іх умяшання. У правахоўнікаў практычна не бывае нераскрытых спраў. Невыпадкова на працягу некалькіх гадоў Шчучынскі раённы аддзел Следчага камітэта ставаўся найлепшым следчым падраздзяленнем краіны.

— Вялікую лепту ў станаўленне сілавога ведамства ўнёс былы старшыня Следчага камітэта Іван Данілавіч Наскевіч, які добра разумеў, як нам трэба працаваць. Пры гэтым глабальных змен у нашай рабоце не адбылося. Па-ранейшаму нашы галоўныя дакументы, своеасаблівыя арыенціры ў прафесійнай дзейнасці — Крымінальны і Крымінальна-працэсуальны кодэксы. Сёння мы ўжо паўнаважны структура, якая мае пэўны вопыт. 10 гадоў — гэта ўжо не немаўля. Мы ўпэўнена стаім на нагах. Расследуем шматэпізодныя крымінальныя справы, удзельнічаем у стварэнні і дапрацоўцы нарматыўных актаў заканадаўства. За гэты час унесена нямала змен. Мы ўжо не адцягваем увагу на іншыя мерапрыемствы — на тую ж ахову правапарадку. Памяняліся падыходы і ў рабоце. Калі на месца вызыджае следча-аператыўная група, ужо следчы вырашае, у якім кірунку будзем працаваць, менавіта наш чалавек акрэслівае і перспектыву канкрэтных следчых мерапрыемстваў. Раней мы знаходзіліся ў падначаленні органаў унутраных спраў, таму не ўсе нашы рашэнні былі такімі, як мы хацелі.

— Тым не менш узаемадзеянне з іншымі правахоўнымі органамі наладжана...

— Яно нікуды не дзенецца, бо мы робім адну і тую ж работу. Узаемадзеянне нават стала яшчэ больш моцным. Мы прыслухоўваемся адзін да аднаго, размяркоўваем, хто чым павінен займацца. Адна галава — доб-

ра, а дзве лепш. У Шчучынскім раёне ўзаемадзеянне прававых структур наладжана на самым высокім узроўні. Аказваем адзін аднаму садзейнічанне, дапамагаем — як парадай, так і на справе. І кожны зробіць больш, чым ад яго першапачаткова патрабавалася.

— Вы казалі аб тым, што ў кампетэнцыі ведамства — удзельнічаць і ў заканадаўчым працэсе. Ці часта ўзнікае такая неабходнасць?

— Свет не стаіць на месцы. Часам мы не паспяваем за тым, як мяняюцца спосабы і формы злачыннасці. Узяць хоць бы крадзяжы з дапамогай камп'ютарнай тэхнікі: сёння ў злачынцаў адна схема выкрадання грашовых сродкаў, заўтра — іншая. У свой час быў вельмі неабходны дэкрэт Прэзідэнта № 6 «Аб неадкладных мерах па супрацьдзеянні незаконнаму абароту наркотыкаў». Сітуацыя была настолькі вострай, таму, каб злачынствы ў гэтай сферы пайшлі на спад, трэба было дзейнічаць хутка і жорстка — у выніку ў заканадаўства аператыўна быў унесены пералік усіх наркотычных сродкаў, а таксама іх аналагаў. Сёння зладзеі ўсё часцей здзяйсняюць правапарушэнні ў інтэлектуальнай сферы: павялічваецца колькасць эканамічных злачынстваў, у галіне высокіх тэхналогій. І тут таксама заканадаўства патрабуе ўдасканалення.

— Па якіх злачынствах часцей за ўсё даводзіцца заводзіць крымінальныя справы?

— Большасць злачынстваў здзяйсняюцца з карыслівых мэт. Людзі ва ўсе часы хочучы атрымаць выгаду. Гэтае жаданне і падштурхоўвае іх на парушэнне закона. У асноўным мы займаемся расследаваннем крадзяжоў і ўсіх маёмасных злачынстваў. Ёсць і забойствы (на шчасце, у нашым рэгіёне іх няшмат), іншыя правапарушэнні, у тым ліку здзейсненыя ненаўмысна.

— А ці спраўляюцца з такімі аб'ёмам работ вашы супрацоўнікі?

— Спраўляюцца, аднак кадравае пытанне заўсёды ў прыярытэце. Следчы — штучны спецыяліст. Нельга ўзяць чалавека з вуліцы і даручыць яму выконваць нашы абавязкі. Часам і тыя, хто мае адпаведную

спецыяльнасць і кваліфікацыю, не вытрымліваюць нагрузкі. Не кожны можа працаваць следчым. Тут патрэбны аналітычны і гнуткі розум, шырокі светапогляд, высокі інтэлект. Немалаважная ўсёдлівасць. Халерыкам вельмі складана працаваць у нас, бо шмат часу патрабуе складанне працэсуальных дакументаў. Следчы — гэта не герой кінастужкі: прыйшоў, убачыў, перамог. У асноўным мы занятыя карпатлівай, аналітычнай работай. Прыкладна 40 % нашай працы — перанос інфармацыі на электронны і папярковы носьбіты. Мы выпускаем штучны высокаінтэлектуальны прадукт, які называецца крымінальнай справай.

— А яшчэ ў следчага ненармаваны працоўны дзень, часам трэба працаваць без выхадных...

— І гэта часта залежыць ад нашых «работадаўцаў», як я называю падазраваных. Ты запланаваў на сёння следчае дзеянне, а чалавек не прыйшоў. Людзі розныя бываюць. Адны адразу ідуць на кантакт, хтосьці наўмысна цягне час, робячы выгляд, што не разумее, што ад яго хочучы.

— Як правіла, следчыя — улюбёныя ў сваю справу людзі. А як пачынаўся ваш шлях у прафесію?

— Пасля тэрміновай службы ў войску я паступіў у Беларускі інстытут правазнаўства. Вучыўся завочна, працаваў міліцыянерам-канваірам, а затым у ізалятары часовага знаходжання Ленінскага РАУС горада Гродна. У маі 2000 года мяне, яшчэ старшага сяржанта, прызначылі следчым. Следства Ленінскага РАУС у свой час з'яўлялася кузняй кадраў: многія аўтарытэтныя спецыялісты, кіраўнікі ведамасных падраздзяленняў Гродзеншчыны пачыналі сваю прафесійную дзейнасць менавіта там. У 2011 годзе я стаў намеснікам начальніка Слонімскага РАУС. Затым служыў следчым па асабліва важных справах Ленінскага раённага аддзела Следчага камітэта ў Гродне, намеснікам начальніка Гродзенскага міжраённага Следчага камітэта. Са снежня 2014 года я ўзначальваў Шчучынскі аддзел, аб чым ніколі не шкадую. Тут працуюць людзі, якія не хочучы мяне падвесці. А я, у сваю чаргу, у адказе за іх.

На сваім месцы

АДНА ПРАФЕСІЯ НА ДВАІХ, або Следства вядуць муж і жонка

Калектыў у Шчучынскім раённым адзеле Следчага камітэта невялікі. Аднак усе — ад начальніка да падначаленага — як адна сям'я. Працуе тут і сапраўдная сямейная пара — Іван і Вольга СТУПАКЕВІЧЫ.

Аб прафесіі правахоўніка Іван задумваўся яшчэ ў дзяцінстве. Невыпадкова, калі пасля арміі трэба было вызначацца з прафесіяй, ён паступіў у Магілёўскую школу міліцыі. Пасля яе заканчэння прыйшоў працаваць у шчучынскую міліцыю. Рэгіён для Івана знаёмы: нарадзіўся і вырастаў маёр юстыцыі на станцыі Ражанка, што недалёк ад райцэнтра. У Шчучынскім раённым адзеле Следчага камітэта малады чалавек служыць з першых дзён утварэння сілавога ведамства.

У адрозненне ад галавы сям'і, Вольга Ступакевіч следчым працуе нядаўна. Аднак насіць пагоны яна марыла з дзяцінства. Пасля заканчэння юрыдычнага факультэта Мінскага дзяржаўнага гандлёвага каледжа ў Мінску працавала ў сталічнай міліцыі, у ахове Мінскага метрапалітэна.

Акурат перад гэтым у метро адбыўся выбух.

— Складаны быў час, — успамінае Вольга Ступакевіч. — Працавалі без адпачынку і часта нават без сну.

Сёння ў лейтэнанта юстыцыі таксама здараюцца бяссонныя ночы — растуць дзеці, часам не спіцца з-за таго, што не ўдаецца так хутка, як хочацца, расследаваць злачынства. Праўда, за час працы следчым нераскрытых спраў у Вольгі яшчэ не было.

Вядома, кансультуецца Вольга Ступакевіч і ў мужа — усё ж такі ў Івана ўжо амаль 20-гадовы вопыт службы ў правахоўных органах. Яны пазнаёміліся, калі Іван прыйшоў на папярэдняе месца працы Вольгі: следчому трэба было дапытаць яе калегу, а таксама самую дзяўчыну. Ён нават не мог прадбачыць, што дзякуючы прафесіі сустрэне сваю палавінку. Вольга яму настолькі спадабалася, што прайшоў усяго месяц пасля прайшоў усяго месяц пасля знаёмства, як Іван прапанаваў дзяўчыне выйсці за яго замуж. З таго часу яны разам і дома, і на рабоце. У маладых людзей расце двое дзетак.

— У мяне часта пытаюцца, як можна працаваць разам з мужам, — гаворыць Вольга Ступакевіч. — Я заўсёды адказваю так: калі б дрэнныя адносіны былі дома, то, напэўна, не варта было б і разам працаваць. Мы заўжды разам: у нас аднолькавы погляд на жыццё, агульны інтарэсы. Мы не напружваем адзін аднаго, а, наадварот, калі неабходна, дапамагаем.

Іван Ступакевіч папярэджаў жонку, што пра-

цаваць следчым можа не кожны. «Я ж гляджу, ён спраўляецца — чаму ў мяне не атрымаецца? — удакладняе Вольга. — Цяпер ён для мяне падтрымка і апора ва ўсіх планах. Калі шчыра, грамадзянская праца не маё. Я, напэўна, нарадзілася, каб насіць пагоны».

Няма таго следчага, які б не памятаў сваю першую справу. Не выключэнне — і Іван Ступакевіч. Гэта была «хуліганка». У рэстаране разбілі шкло. Зламыс-

ніка ўстанавілі па гарачых слядах. У Вольгі ж першае расследаванне было больш складаным. Мужчыну, які ўлез у жылы дом і ажыццявіў некалькі крадзяжоў, шукалі не адзін дзень. Складанасць заключалася ў тым, што Вольга на практыцы сутыкнулася з шэрагам следчых дзеянняў, якія патрабавалі аператыўнасці. У выніку злодзея затрымалі, першая справа маладога следчага была паспяхова раскрыта.

— За якое расследаванне ні бралася б, заўсёды спрабую быць аптымістычна настроенай, — дзеліцца прафесійнымі хітрыкамі лейтэнант юстыцыі. — Да кожнага падазраванага стаўлюся аднолькава: няважна, займаў ён кіруючую пасаду ці ўсё жыццё выпіваў. Кожны чалавек — у першую чаргу асоба, і ты не ведаеш, што падштурхнула яго да здзяйснення злачынства. Любую справу, кожны чалавечы лёс я прапускаю праз сябе. Разумею, што гэта не зусім правільна, але нічога з сабой зробіць не магу.

Іван менш эмацыянальны, чым жонка. «Чалавек,

які здзейсніў злачынства, павінен панесці за гэта пакаранне, — перакананы маёр юстыцыі. — Ён жа не перажывае, калі ідзе на крадзеж, забойства ці іншае правапарушэнне. Не думае і аб чалавеку, якому сваімі дзеяннямі наносіць маральную, матэрыяльную або фізічную шкоду. Ніколі нельга займаць ні бок злачынцы, ні бок пацярпелага. Ад нашага расследавання залежыць лёс чалавека. Спрабуеш з усіх бакоў вывучыць крымінальную справу, каб даць максімальна правую ацэнку яго дзеянню. Следчы — чалавек з павышаным пачуццём аб'ектыўнасці, які збірае інфармацыю і вызначае, хто пацярпела, а хто вінаваты. Адна справа — знайсці злачынцу, другая — даказаць яго віну».

Вядома, Іван Ступакевіч, як, напэўна, і кожны следчы, перажывае, калі не раскрываюцца справы. «У любым выпадку, трэба максімальна выканаць сваю работу, каб потым не было сорамна, што ты нечага не зрабіў», — перакананы старшы следчы.